

הסיכונים הנשלישי

אנו הולכים לקראת מלחמה. אחרי הסיכוב הראשון של 1948, והסיכוב השני של 1956, יבוא הסיכוב השלישי. **אולי יפרוץ עוד ב-1965. קרוב לזרואי שיפרוץ ב-1966.**

הסיכוב הראשון זכה לשמות שונים ("מלחמת השיחרור", "מלחמת העצמאות", "מלחמת הקוממיות"), אך השם הראוי לו הוא "מלחמת החלוקה", כי בו בוצעה חלוקת ארץ ישראל ונקבעו גבולותיה. הסיכוב השני נקרא בשם "מיבצע סיני" או "מיבצע קדש".

הסיכוב השלישי יהיה מיבצע הירדן.

ה סיכוב הראשון היה יזום עלידי הערבים. הסיכוב השני עלידי ישראל. הסיכוב השלישי יהיה שונה מן קודמיו מבחינה זו. ייחודו יהיה בכך שישום צד אינו רוצה בו.

ישראל אינה רוצה בסיכוב זה ואינה ששה לקראתו, כי ברור לה מראש שהוא יביא בעקבותיו סיכוכים חדשים. הערבים אינם רוצים בו, כי גם שוחררי המלחמה בעולם הערבי תולים עתה את תקוותיהם בערבי מאוחד יותר, כאשר יהיה העולם הערבי מאוחד וכאשר יעמדו לרשותו טילים מיבצעים.

ובכל זאת: למרות ששני הצדדים אינם רוצים בו, קרוב לוודאי כי הסיכוב הישלישי יפרץ במעורו. יותר מכך: אפשר לחשב מראש, כמעט בוודאות, את מהלכיו.

אפשר לנתח את האנאטומיה של הסיכוב השלישי זמן רב לפני שיקרה — ואותם שיקחו בו חלק, ואולי ימסרו בו את נפשם, יכולים לעיין בה מראש.

הם יכולים — והם חייבים — לשאול את עצמם: איך עלו המאורעות על מסלול המוביל למלחמה אשר אינו רוצה בה?

אני מרשה לעצמי להציג כאן את עדותי, למען ההיסטוריון של העתיד. עדות שהיא רלבנטית מאד להבנת ההשקפת השלום.

לפני כמה שנים, כאשר אך החלו הי דיבורים הראשונים בעולם הערבי על היטית יובל-הירדן, החליט שבועון זה לכתוב את רצינותו. הוא פנה אל המומחים העיקריים של ממשלת ישראל לענייני מים, שאל אותם: האם יש ממש באיומי הערבים? היתכן להטות את מי יובל-הירדן בסרם הגיעם לתחום ישראל?

התשובה האחרונה של כל המומחים היא: הממלכתיים היתה: לא!

מבחינה טופוגראפית, הנדסית וכלכלית אין כל אפשרות להטות את יובל-הירדן. איומי הערבים אינם אלא פיטוי פיטויים ריקים, לתצרוכת פנימית. אילו ביסס רק השבועון המסויים את הערכותיו על חוות-ידעת זו, לא היה האסון רב. פשוט היינו נמצאים טועים ומטעים את הרבים.

האסון האמיתי נעוץ בכך שגם ממשלת ישראל ביססה — במשך 16 שנה — את כל עמדותיה ומעשיה על חוות-ידעת זו.

כי המומחים לא היו מומחי השבועון המסויים. הם היו — ועוד הינם גם כן

יום — המומחים של ממשלת ישראל.

השאלה הראשונה המתעוררת כאן: איך הגיעו אותם מומחים ממלכתיים אל הערכתם זו?

כיום, אחרי לימוד התוכניות הערביות לפרטיהן, אנו יודעים כי הטיית יובל-הירדן אינה בלתי-אפשרית.

גרוע מזה: אנו יודעים כי אינה קשה במיוחד.

בהשוואה למיפעל-הענק של הקמת הכפר הגבוה באסואן, בדרום מצרים, המתקדם בהצלחה, הרי מיפעל-ההטייה הוא קל וזול. בפני מיפעל-ההטייה אינו עומד שום מכשול טופוגראפי, הנדסי או כלכלי, שיאנו ניתן לפתרון עלידי מדינות-ערב.

אם כן, איך הגיעו המומחים הישראליים לחוות-ידעתם הפסקינית, שאמרה את ההיפך?

איך החזיקו בדעתם זו במשך שנים ארוכות, עד לפני זמן קצר?

איך מסרו חוות-ידעת זו לממשלה, בידעם שעל כך תבסס המדינה החלטות גורליות, הכרוכות בדיני נפשות?

על כך ישנה רק תשובה אחת: חוסר-אחריות פנטסטית.

ברור לגמרי כי המומחים לא הרכיבו צוות-מחקר רציני, לא נטלו לידיהם את המפות ואת צילומי-האוויר, לא ערכו סקר ממשי, לא קבעו תחאי אפשרי לאפיקים הערביים, לא חישבו את כוח-השאיבה הידרושי, לא ערכו תחשיב כלכלי.

הם הביטו במפה, חייכו וקבעו: איי-אפשר.

ואולי הוסיפו, בשיחה פרטית: "מה? הי ערבים האלה? הם לא מסוגלים לשום דבר!" שום שר אחראי לא בדק את חוות-הדעת, לא תבע הערכה אחראית יותר. (אל נשכח: במשך חמש שנים חשוכות היו מומחים אלה כפופים לשר שהוא מלך מלכי חוסר-האחריות: משה דיין.)

כאשר הופעל חוסר-האחריות זה לגבי מובל-המים הישראלי, הוא גרם לביזבזו עשרות מיליוני ל"י. הוקמו אגמים על אדמה מחלחלת, הוכנו תוכניות שנתגלו כן כוזבות וששוננו לפרקים. לא נלקחה בחשבון המליחות של מי הכינרת, ולכן היה צורך להוסיף צינור שלם חדש לצורכי מהילת. מישיגים אלה עלו בכסף, בהרבה כסף, אולם לכסף יש תחליף.

התאם לחוות-ידעת המומחים, הושרתת הקו הישראלי בכל ענייני-המים, מאז קום המדינה ועד היום, על הנחה פשוטה ביותר:

המים הם בדינו. איש אינו מסוי גל לקחתם מאיתנו. על כן אנחנו יכולים לעשות בהם כאוות נפשנו.

רק לאור הנחה זו יבין ההיסטוריון את עמדת ממשלת-ישראל בכל שלבי המשא-והמתן על המים. רוב השלבים האלה עודם נשמרים בסוד. רק פה ושם נתגלו כמה עובדות.

בשבוע שעבר גילה שבועון זה, למשל, כי המלך עבדאללה הציע שיתוף-פעולה בין ממלכתו וישראל בחלוקת המים. הוא תבע לעצמו חלק נכבד של מי-הירדן, אבל היה מוכן להסכים שהמאגל יהיה בשטח ישראל. מבחינה מדינית, היתה זאת הצעה מצויינת לישראל. כי היא היתה הופכת את עצם

קיום החקלאות הירדנית לתלויה בשיתוף-פעולה ישראלי, כלומר בשלום עם ישראל. אבל ממשלת ישראל לא קפצה על הצעה זו. מדוע?

מפני שהיא חשבה כי המים נמי צאים בשליטתה, ועל כן אין היא צריכה לוותר לאיש.

אחרי שנרצה עבדאללה, ואבדה הי הזדמנות ההיסטורית, בא השלב הקשור בשמו של אריק גינסטון. הוא הציע את חלוקת מי-הירדן. עתוני העולם הודיעו ש-הערבים הסכימו. ישראל עמדה עדיין על המקום. מתוך ההוועות הערביות, הרשמיות

אנו ניתן לפתרון עלידי מדינות-ערב.

אם כן, איך הגיעו המומחים הישראליים לחוות-ידעתם הפסקינית, שאמרה את ההיפך?

איך החזיקו בדעתם זו במשך שנים ארוכות, עד לפני זמן קצר?

איך מסרו חוות-ידעת זו לממשלה, בידעם שעל כך תבסס המדינה החלטות גורליות, הכרוכות בדיני נפשות?

על כך ישנה רק תשובה אחת: חוסר-אחריות פנטסטית.

ברור לגמרי כי המומחים לא הרכיבו צוות-מחקר רציני, לא נטלו לידיהם את המפות ואת צילומי-האוויר, לא ערכו סקר ממשי, לא קבעו תחאי אפשרי לאפיקים הערביים, לא חישבו את כוח-השאיבה הידרושי, לא ערכו תחשיב כלכלי.

הם הביטו במפה, חייכו וקבעו: איי-אפשר.

ואולי הוסיפו, בשיחה פרטית: "מה? הי ערבים האלה? הם לא מסוגלים לשום דבר!" שום שר אחראי לא בדק את חוות-הדעת, לא תבע הערכה אחראית יותר. (אל נשכח: במשך חמש שנים חשוכות היו מומחים אלה כפופים לשר שהוא מלך מלכי חוסר-האחריות: משה דיין.)

כאשר הופעל חוסר-האחריות זה לגבי מובל-המים הישראלי, הוא גרם לביזבזו עשרות מיליוני ל"י. הוקמו אגמים על אדמה מחלחלת, הוכנו תוכניות שנתגלו כן כוזבות וששוננו לפרקים. לא נלקחה בחשבון המליחות של מי הכינרת, ולכן היה צורך להוסיף צינור שלם חדש לצורכי מהילת. מישיגים אלה עלו בכסף, בהרבה כסף, אולם לכסף יש תחליף.

התאם לחוות-ידעת המומחים, הושרתתת הקו הישראלי בכל ענייני-המים, מאז קום המדינה ועד היום, על הנחה פשוטה ביותר:

המים הם בדינו. איש אינו מסוי גל לקחתם מאיתנו. על כן אנחנו יכולים לעשות בהם כאוות נפשנו.

רק לאור הנחה זו יבין ההיסטוריון את עמדת ממשלת-ישראל בכל שלבי המשא-והמתן על המים. רוב השלבים האלה עודם נשמרים בסוד. רק פה ושם נתגלו כמה עובדות.

בשבוע שעבר גילה שבועון זה, למשל, כי המלך עבדאללה הציע שיתוף-פעולה בין ממלכתו וישראל בחלוקת המים. הוא תבע לעצמו חלק נכבד של מי-הירדן, אבל היה מוכן להסכים שהמאגל יהיה בשטח ישראל. מבחינה מדינית, היתה זאת הצעה מצויינת לישראל. כי היא היתה הופכת את עצם

קיום החקלאות הירדנית לתלויה בשיתוף-פעולה ישראלי, כלומר בשלום עם ישראל. אבל ממשלת ישראל לא קפצה על הצעה זו. מדוע?

מפני שהיא חשבה כי המים נמי צאים בשליטתה, ועל כן אין היא צריכה לוותר לאיש.

בכל זאת החלה ממשלת ישראל במיפעל החד-צדדי להטיית מימי הירדן ולהובלתם לדרום הארץ.

בכך קבעה עקרון: בהעדר הפי כם בין הצדדים, יכול כל צד לנהוג במים הנמצאים בתחומיו כרצונו.

לא חשוב, כרגע, אם זהו עקרון הוגן, צודק או מוסרי. השאלה היא: האם היה כדאי לממשלת ישראל לקבוע עקרון זה?

התשובה מתבקשת מאליה:

אילו היתה השליטה המעשית על המים באמת בידי ישראל, כי אז היה העקרון יכול להיות כדאי לישראל.

ממשלת ישראל האמינה כי אכן זהו ה-מצב, ועל כן קבעה את העקרון.

עבד-אל-נאצר עם המצביא המצרי והמצביא הכלל-ערבי

מיפעל ההטעייה של המומחים הביא לי מיפעל-ההטעייה של ישראל. עתה, כשמתברר כי השליטה המעשית על רוב המים נמצאת בידי הערבים, מסתבר כי עקרון זה הוא אסון לישראל.

ישראל נכנסה למלכודת של עצמה.

כי על פי אותו עקרון עצמו, שנקבע עלידי ישראל דווקא, יכרי לים, עתה הערבים להטות את הי מים, לפני הגיעם לישראל.

ולא נותרה בפי ממשלת ישראל כל טענה, אלא ההסתמכות על תוכנית גינסטון, שי קבעה חלוקה מדוייקת של המים. הסתמכות זו אינה שוללת את זכות הערבים להטות את יובל-הירדן, היא יכולה רק להגבילם בכמויות המים.

ועצם ההסתמכות מופקפקת. כי תוכנית, שאיש לא אישר אותה, אין דינה כהחלטת בית-משפט בינלאומי, אף לא של מועצת-הבטחון של האו"ם.

אחרי שנסתבר למומחים כי חוות-ידעתם היתה כוזבת, החלו משמיעים ב-שנה האחרונה נחמה מסוג אחר: אמנם (המשך בעמוד 8)